

Україні // Бухгалтерський облік і аудит.–№11, –2000, с.15–23.

2. Засідання круглого столу у Міністерстві фінансів України. Коментар редакції//Все про бухгалтерський облік.–№113.–2002.–с.63–64.

3. Пушкар М.С.. Фінансовий облік.: Підручник.–Тернопіль. :Карт–бланш, 2002.–628 с.

Федірко М. М., к.е.н., доцент кафедри економіки виробничої діяльності Тернопільського державного технічного університету ім. Івана Франка

ЛІЗИНГОВА КОМПАНІЯ ЯК СУБ'ЄКТ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

У статті розглянуто проблеми функціонування лізингових компаній як суб'єктів ринку фінансових послуг в умовах перехідного етапу економіки України. Проаналізовано міжнародний досвід функціонування лізингових компаній та організаційні форми лізингу в Україні. Визначено основних конкурентів лізингових компаній та шляхи підвищень рівня конкуренції на ринку фінансових послуг.

Ключові слова: організаційні форми лізингу, лізингові компанії, комерційні банки, ринок фінансових послуг, конкуренція.

Лізинг як форма кредитування та вид підприємницької діяльності в міжнародній практиці функціонує в різних організаційно–правових формах, а лізингові компанії є визнаними суб'єктами ринку фінансових послуг. Проте, в умовах перехідної економіки України, яка характеризується недосконалим функціонуванням ринків, великого значення набуває обґрунтування ролі лізингових компаній на ринку фінансових послуг, умов та методів проведення лізингових операцій, що дозволяє створити в Україні ефективно діючу систему лізингової діяльності.

Проблеми функціонування організаційних форм лізингу певною мірою висвітлені українськими вченими В. М. Кочетковим, О. В. Красною та О. В. Кочетковою, які вважають, що на сучасному етапі у світовій практиці можна виділити три основні організаційні форми управління лізингом [1:22].

Російський вчений Л. М. Прилуцький виділяє три основних типи лізингових компаній. Він стверджує, що нині збільшується число лізингових компаній, які є дочірніми фірмами виробників продукції, що дає їм змогу поліпшувати збут. Водночас велику групу формують лізингові компанії, які контролюються банками, що дає їм змогу отримувати кредитні ресурси від банків на вигідніших умовах. Третю групу складають незалежні лізингові компанії, що мають достатні фінансові засоби, досвід роботи на ринку товарів і широке коло потенційних клієнтів [2:43–44].

Українська дослідниця лізингу О. О. Ляхова вважає, що однією з перешкод на шляху поширення лізингових операцій у кредитних установах є особливості процесу лізингування: банківське фінансування лізингу передбачає здійснення кредитування лізингоотримувачів через лізингову фірму, що збільшує кредитні ризики [3:64–67].

Проте поза увагою у їх дослідженнях залишаються проблеми функціонування лізингових компаній на ринку фінансових послуг. Подальше розширення масштабів лізингу потребує припливу капіталу і розробки нових підходів до його організації. На нашу думку, формування лізингових ринкових структур в Україні лише розпочинається і з тих організаційних форм лізингу, які наявні за кордоном, поки що в нашій державі набули розвитку тільки фінансові лізингові компанії та комерційні банки, що займаються лізинговими операціями. Функціонування лізингового сектора фінансового ринку ставить на порядок денний питання про конкурентоспроможність, а отже, необхідність високоефективного управління лізингодавців.

В міжнародній практиці вважається, що комерційні банки – головні ініціатори цінової конкуренції між кредиторами та ті банки, які є активними в лізинговому бізнесі, мають тенденцію до того, щоб спеціалізуватися на наданні

кредитів обладнання і фінансуванні капітальної оренди. Водночас регулювання банківського бізнесу та усунення деяких податкових пільг не дають змоги комерційним банкам стати головними учасниками на ринку лізингу.

Що стосується лізингових компаній, то вони використовують такі ж стратегії, як й інші комерційні фінансові компанії; при цьому великі лізингові компанії емітують векселі, використовують середньотермінові та довготермінові кредити, а в пріоритетних напрямках бізнесу застосовують сек'юритизацію активів. Менші за розміром компанії, які обслуговують позичальників середнього і невисокого класу, використовують короткотермінові та довготермінові кредити.

З метою оцінювання конкурентоспроможності і фінансової стійкості комерційного банку та лізингових компаній доцільно розглянути схеми формування й використання ними ресурсів фінансового ринку. Схема формування і використання ресурсів комерційного банку чітко визначена і наведена в науковій літературі, тоді як така схема для українських лізингових компаній не обґрунтована.

Враховуючи міжнародний досвід та українські реалії, вважаємо, що на сучасному етапі місце і роль лізингових компаній в структурі ринку фінансових послуг, формування та використання ресурсів фінансового ринку можна зобразити за допомогою схеми, поданої на рис. 1.

Аналіз таких схем дає змогу зробити висновок, що активні операції лізингових компаній складаються з лізингових операцій та операцій з цінними паперами, які становлять частину активних операцій комерційних банків. При цьому розміщення коштів у цінних паперах лізинговими компаніями пов'язано з підвищенням ліквідності. Короткий перелік активних операцій лізингових компаній в даному разі є їх конкурентною перевагою, оскільки дає змогу зосередитися на конкретному сегменті ринку позичальників. Що стосується операцій з цінними паперами, то портфель цінних паперів лізингових компаній порівняно з банківським менший як за структурою, так і за обсягом.

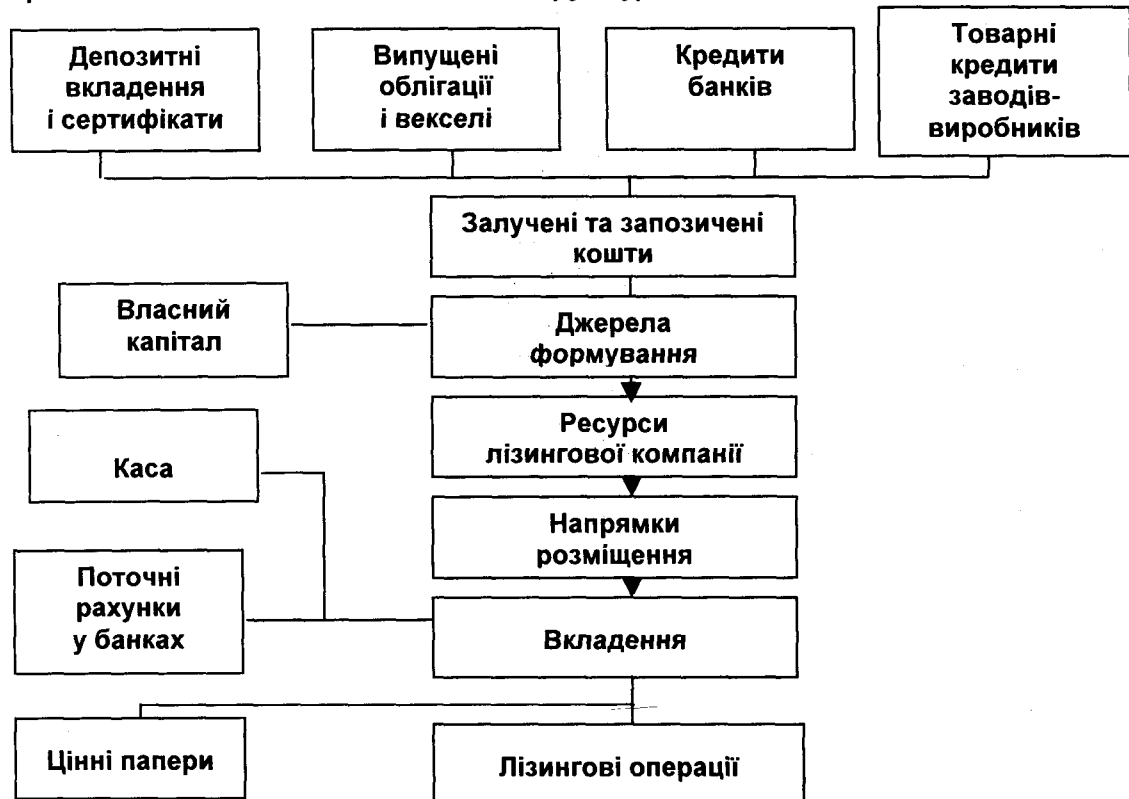

Рис.1. Формування та використання ресурсів лізингових компаній

Значні відмінності спостерігаються і в залишках коштів. Так, залишки коштів банку розміщені в касі, на кореспондентських рахунках в інших банках, кореспондентському рахунку в центральному банку, тоді як залишки коштів

лізингових компаній – у касі та на поточних рахунках у банках. Значна частина коштів комерційних банків розміщена як резерви в центральному банку, що іммобілізує їх ресурси. Таким чином відмінності у розміщенні залишків коштів, спричиняють відмінності у рівні ліквідності як складової фінансової стійкості на користь лізингових компаній.

Суттєві відмінності наявні й у формуванні ресурсів. Так, комерційні банки можуть залучати ресурси на поточні рахунки, депозитні вклади і сертифікати, тоді як лізинговим компаніям у більшості країн це заборонено. У тих країнах, де їм дозволено приймати депозитні вклади і сертифікати, вони зазнають жорсткого регулювання з боку держави і отже, внаслідок цього втрачають переваги перед комерційними банками.

В економічно розвинених країнах і в країнах, що розвиваються, лізингові компанії, як і банки, мають право випускати облігації та векселі, тоді як банки переважно не використовують товарні кредити заводів–виробників обладнання, однак вони мають перевагу в отриманні кредитів на міжбанківському кредитному ринку. Відмінності простежуються й у формуванні власного капіталу: власний капітал лізингових компаній займає значно більшу частку в структурі пасиву, що підвищує їх фінансову стійкість, але знижує ефективність діяльності.

Вище викладене дозволяє зробити такі висновки.

Лізинг в умовах перехідного періоду української економіки функціонує переважно у двох організаційно–правових формах: 1) лізинг як одна з активних операцій комерційних банків; 2) лізинг як основний вид діяльності незалежних лізингових компаній.

Незалежні лізингові компанії у міжнародній практиці займають чітко визначений сектор на ринку фінансових послуг, конкуруючи при цьому з комерційними банками. В умовах перехідної економіки українські лізингові компанії недостатньо інтегровані в структуру ринку фінансових послуг, що не дозволяє створити в Україні ефективно діючу систему лізингової діяльності.

Незважаючи на значні відмінності у формуванні та використанні ресурсів, у рівні регулювання з боку держави, функціях які вони виконують комерційні банки і лізингові компанії – найближчі конкуренти на ринку фінансових послуг. Розбудова незалежних лізингових компаній дозволить підвищити рівень конкуренції на ринку фінансових послуг, а отже знизити ціни та підвищити якість надаваних послуг.

Література

1. Кочетков В. Н. и др. Организация лизинговых операций / В. Н. Кочетков, Е. В. Краева, О. В. Кочеткова. – К.: Укр.–финск. ин-т менеджмента и бизнеса, 1998. – 103 с.
2. Прилуцкий Л. Н. Финансовый лизинг. Правовые основы, экономика, практика. – М.: Осъ–89, 1997. – 272 с.
3. Ляхова О. О. Суб'єкти ринку лізингових послуг в Україні // Фінанси України. – 2000. – № 1. – С. 64–67.

Корецький Б.М., к.е.н., доцент
кафедри економічного
аналізу ТАНГ

ДІАГНОСТИКА ЖИТТЄЗДАТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

В статті зроблена спроба обґрунтувати категорію “життєздатність суб'єкту господарювання” через її відношення до існуючих категорій прибутковості, збитковості та неспроможності. Показано механізм та причини втрати життєздатності підприємства в умовах ринкової економіки. Визначено фази цього процесу та запропоновано індикатори для їх діагностики.

Ключові слова: життєздатність, суб'єкт господарювання, конкуренція, діагностика, індикатори.

Проблема життєздатності суб'єктів господарювання входить у коло об'єктів дослідження сучасного економічного аналізу. Однак в більшості випадків